

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА (м. Київ)
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗИНА
ЗАХІДНОЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. Пльзень, ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА)
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АДАМА МІЦКЕВИЧА (м. Познань, ПОЛЬЩА)

Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах

МАТЕРІАЛИ
ІХ Міжнародної наукової конференції
(12–13 квітня 2019 року, Україна, Дніпро)

Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках

МАТЕРИАЛЫ
ІХ Международной научной конференции
(12–13 апреля 2019 года, Украина, Днепр)

ДНІПРО
2019

УДК 811.16'373
Л 43

Рекомендовано до друку на вченій раді факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (протокол № 8 від 19 березня 2019 р.)

Л 43   **Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах:**
IX Міжнародна наукова конференція (м. Дніпро, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, 12–13 квітня 2019 року): матеріали / укладач О. К. Куварова; за редакцією проф. Т. С. Пристайко. – Дніпро: Ліра, 2019. – 232 с.

ISBN 978-966-981-175-2

Збірник містить матеріали доповідей лінгвістів України, Франції, Чехії, Тайваня, присвячені опису тенденцій і перспектив розвитку інноваційних процесів у сучасних слов'янських мовах, явищ неологізації, що характеризують різні рівні сучасних слов'янських мов у різних комунікативних сферах; дослідженню лексико-граматичних інновацій в аспектах сучасних наукових парадигм; розгляду мовних і мовленнєвих інновацій як об'єктів прикладної лінгвістики, лінгводидактики, теорії і практики перекладу.

Для викладачів, науковців, аспірантів і студентів гуманітарних факультетів, а також для широкого кола читачів, яких цікавлять динамічні зміни, що відбуваються в сучасних слов'янських мовах.

Матеріали публікуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-981-175-2

© Колектив авторів, 2019

© Куварова О. К., укладання, 2019

СЛОВОЗРОСТИ В ПОЕЗІЇ ОЛЕКСАНДРА БУКАТЮКА

Сучасна поезія часто дає читачеві не лише насолоду від своїх змістів та вишуканості, а й збагачує словниковий склад мови цікавими авторськими новотворами, що стають ознакою стилю окремих майстрів слова.

Одним із таких є івано-франківець Олександр Букатюк – член НСПУ, автор збірок «Мадонна Майдану» та «Мадонна Миру», керівник літературної студії «Бистринь» імені Нестора Чира, засновник та ініціатор Всеукраїнського літературного об'єднання «Поетквартал»; засновник та організатор «Біденко-фесту», кореспондент суспільного телебачення «UA:Карпати».

На прикладі його творчості розглянемо функціонування в тексті словозростів – слів, що утворилися на основі словосполучень або речень і мисляться як єдина лексична одиниця. Вперше цю синонімічну назву до поняття «зрощення» вжито в «Енциклопедії українознавства» [17, с. 2901].

В поетичному доробку Олександра Букатюка словозрости мають такі моделі: Дієслово в наказовому способі+іменник:

Так

*я також **перекотимісто***

тиняюся вулицями щастя і болю [14];

*в моїм саду **обіймидерево***

сумує за сонцем [12].

Іменник+іменник: **СловоРозп'яття** (назва вірша), **СловоВоскресіння** (назва вірша).

Прийменник+займенник+іменник: **По-той-бік** (назва вірша).

Займенник+сполучник+займенник:

ДОБРЕ** що **СЛОВО

може бути чим-завгодно

*і навіть одночасно **тим-та-іншим** [13].*

Прислівник+іменник:

*Творець не може без **завждитворіння** [7].*

Прислівник+прикметник:

*Я безмежно щасливий і **глибокосумний**. Люблю ночі огранені у наші телефонні розмови, і щиро ненавиджу їх, коли мобільний глухо видзвонює тишею, яка веде моє серце через 9 кіл пекельного раю... [2].*

десь там не тут

*вічне літо **завждиспекотне** [10].*

*На серці осад **боляче-гіркий** [6].*

Зрощення на основі дієслів:

...ми народ обраний

Творцем неба і землі

і це не пророцтво –

прогноз

*того що **було-є-буде** [16].*

Словозрости на основі залишкових словосполучень (лексикалізація сполук службових частин мови із самостійними, переважно – в непрямому відмінку):

*от і **неказці некінець***

не той хто слухає чи читає

молодець

а той хто її дописує [8].

Голофразиси (з'єднання підрядних чи сурядних частин речення, простого чи складного речення в одне слово за допомогою дефісів чи без них):

**зтобоюніч
насниласьтимені
безтеберанок-прокиданок
бракуєслів** [5].

Найхарактернішим для творчого стилю О. Букатюка є широке використання зрощень у поєднанні з графіксацією, до того ж, часто слово за допомогою двокрапок чи інших розділових знаків розбивається на складові словосполучення чи речення, внаслідок чого маємо новий зміст і двояке читання: як звичайне слово, так і зрощення:

*І я буд(д)ую місто в місті
в містичній пристані мостів [15].
(на кожного івана
по три **геть!мана!**) [3].
сей народ психо-садомазохіст
йому як не олігарчика подавай
то бандюгу
чи того хто багато краде
або **ґені(т)ально** бреше [там само].
на старт увага ...! –
нелегко чути твій голос
коли **звід:у:сіль** волають:
осанна!: [1].
Чумацьким шляхом ходить зорехід –
маршрутка раю. Мекка солов'їна
у тім **кРаю** [11].
і чому кожна діва
месію **народ:жує**
? [4].
якби ніхто не придумував правила
хіба б хтось умудрився порушувати
те чого **нема:є** [13].
перегони **пові(р)шеників** [1].
ні я не претендую на роль **спаси-
теля**
мені б врятуватись від себе **сам-
ого** [там само].
плането моя чого ж тобі
чорнозе(и)мній так не по собі в мені [9].*

Отже, Олександр Букатюк у своїх поезіях показує нам нові можливості українського слова, що, безперечно, має стати предметом подальшого дослідження насамперед зі словотвору (лексико-синтаксичний спосіб) та лексики (гра слів).

ЛІТЕРАТУРА

1. Букатюк О. 2016 січня (цикл). URL: <http://www.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=639690> (дата звернення: 26.02.19).
2. Букатюк О. 9 кіл Раю. URL: <http://www.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=406787>.
3. Букатюк О. Вибори в країні У. URL: <http://www.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=533140> (дата звернення: 26.02.19).
4. Букатюк О. Віддзеркалення відліку /дзеркало нуля/ (поема-цикл). URL: <http://mail.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=646690> (дата звернення: 26.02.19).

5. Букатюк О. Віршебезумство. URL: <http://www.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=630181> (дата звернення: 26.02.19).
6. Букатюк О. «3 очей падуть не сльози – пелюстки...». URL: <http://mail.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=545559> (дата звернення: 26.02.19).
7. Букатюк О. Казка натхнення (доня квітки). URL: <http://mail.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=398556> (дата звернення: 26.02.19).
8. Букатюк О. Летюча піч (неказка про іллю муромця). URL: <http://mail.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=572329>.
9. Букатюк О. «Моє особисте життя...». URL: <http://mail.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=779828>.
10. Букатюк О. Наприкінці віршелистопаду – Миколі Біденку. URL: <http://mail.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=625185>.
11. Букатюк О. Немає смерті. URL: <http://mail.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=531690>.
12. Букатюк О. Обійміться дерева і люди (диптих). URL: <http://mail.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=398568>.
13. Букатюк О. Параолімпійські ігри. URL: <http://mail.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=781164>.
14. Букатюк О. Перекотимісто. URL: <http://mail.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=484948>.
15. Букатюк О. Пречиста примара міста. URL: <http://mail.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=525290>.
16. Букатюк О. Прогноз. URL: <http://mail.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=488675>.
17. Енциклопедія українознавства. Словникова частина (ЕУ–II). Париж, Нью-Йорк, 1976. Т. 8.

И. Н. Апоненко (г. Днепр)

ОСОБЕННОСТИ ФИТОФОРНЫХ НАИМЕНОВАНИЙ В ЦИКЛЕ СКАЗОК А. М. РЕМИЗОВА «ПОСОЛОНЬ»

Народные фольклорно-мифологические представления о «царстве растений» присутствуют в сказках разных писателей и поэтов XX века. Создаётся огромное количество детской литературы (и не только сказочной), появляется много переводов, а также научно-популярных произведений, в которых представлены наименования растений: Н. Д. Телешов «Крупеничка», Д. Н. Мамин-Сибиряк «Сказка про славного царя Гороха...», В. Катаев «Цветик-самочетик», П. Бажов «Каменный цветок», С. Аксаков «Аленький цветочек», сказки С. Г. Писахова и др.

Однако осведомленность А. М. Ремизова в этноботанике необычайно глубока и отчетливо проявляется в сборнике сказок «Посолонь», в котором достаточно часто упоминаются различные народные названия растений («заячьи ушки» (ландыши), «рай-дерево» (сирень), «одолень-трава» (кувшинка), «богородичная трава» (чебрец), «змеиный спорыш» (горец) и др.).

Сборник сказок «Посолонь» не относится к числу малоизученных произведений Ремизова. Ученые обращаются к исследованию автобиографического контекста произведения, его мифологических и фольклорных истоков (С. Н. Доценко [4], Ю. В. Розанов [8]), описывают влияние древнерусской литературы на стиль художника и поэтику произведений Ремизова (И. Ф. Данилова [2], О. В. Артемьева [1]), определяют его жанровую специфику, ритмическую организацию и пр.

С точки зрения лингвистики произведения А. М. Ремизова недостаточно исследованы: например, статья И. Ф. Даниловой, посвященная изучению имен персонажей в повести А. М. Ремизова «Что есть табак» [3], а также коллективная работа В. Б. Колосовой и С. Ю. Королевой, в которой рассматривается мифология растений и затрагиваются названия фитонимов [5]. А ведь художественный мир «Посолони» А. М. Ремизова насыщен многообразием персонажей и их своеобразными наименованиями, в ней сочетаются мир реальный и нереальный: мир грез, игр, обрядов и фантазий, поэтому основным объектом анализа в данной